

Befolkningens tiltagende Velstand.

E. Levasseur: La population et la richesse (Annales du Conservatoire des Arts et Métiers, 2me série. T. III).

I ovennævnte Aarbog har Mr. Levasseur meddelt et Kapitel af det under Pressen værende tredje Bind af Værket: *La population française*, i hvilket han paa-viser den overordentlige Udvikling, som de fleste Produktioner i dette Aarh. have opnaaet og nærmere belyser det Forhold, hvori denne Udvikling staar til Befolkningens Tilvæxt. Skønt flere af de statistiske Paavisninger knytter sig til særlig franske Forhold, have dog de fleste af dem en almen-europæisk Interesse, og da det for adskillige af disse næppe vil være muligt at fremskaffe tilsvarende Oplysninger for Danmarks Vedkommende, fordi vor Statistik ikke kan føres saa langt tilbage som den franske, vil følgende Uddrag af dette interessante Kapitel sikkert ogsaa interessere danske Læsere.

Forf. begynder med at omhandle Textilindustriens Fremskridt og det Omfang, hvori den nu leverer Befolkningen de fornødne Beklædningsstoffer, sammenlignet med Tiden omkring 1815, i hvilket Tidsrum den franske Befolkning kun er tiltaget med 27 pCt. (for Danmark

Befolkningens tiltagende Velstand.

E. Levasseur: La population et la richesse (Annales du Conservatoire des Arts et Métiers, 2me série. T. III).

I ovennævnte Aarbog har Mr. Levasseur meddelt et Kapitel af det under Pressen værende tredje Bind af Værket: *La population française*, i hvilket han paa-viser den overordentlige Udvikling, som de fleste Produktioner i dette Aarh. have opnaaet og nærmere belyser det Forhold, hvori denne Udvikling staar til Befolkningens Tilvæxt. Skønt flere af de statistiske Paavisninger knytter sig til særlig franske Forhold, have dog de fleste af dem en almen-europæisk Interesse, og da det for adskillige af disse næppe vil være muligt at fremskaffe tilsvarende Oplysninger for Danmarks Vedkommende, fordi vor Statistik ikke kan føres saa langt tilbage som den franske, vil følgende Uddrag af dette interessante Kapitel sikkert ogsaa interessere danske Læsere.

Forf. begynder med at omhandle Textilindustriens Fremskridt og det Omfang, hvori den nu leverer Befolkningen de fornødne Beklædningsstoffer, sammenlignet med Tiden omkring 1815, i hvilket Tidsrum den franske Befolkning kun er tiltaget med 27 pCt. (for Danmark

har i dette Tidsrum en Fordobling af Befolkningen fundet Sted). For Bomuldstøjernes Vedkommende kan da særlig en fuldstændigt paalidelig Sammenligning gøres, da al Bomuld tilføres udefra, og det viser sig da, at Indførselen nu er omtrent 7 Gange saa stor som for 70 Aar siden, uagtet Bomuldsindustrien i de sidste ti Aar snarest har været i Tilbagegang. Fradrages de i forarbejdet Stand genudførte Kvantiteter, er Forbruget pr. Individ voxet fra 0.₈₅ Kilogr. til 3.₀₀ Kilogr. eller til henved det firdobbelte. I England er Forbruget af Bomuld voxet endnu langt stærkere, nemlig fra 54 Mill. Kil. i 1820 og 112 Mill. i 1830 til 691 Mill. Kil. i 1888, altsaa i de sidste halvhundrede Aar til omtrent det sexdobbelte. Derimod er Forbruget af linnede Varer af Hør og Hamp næppe steget synderligt, hvad der imidlertid tildels skyldes Tilbagegang i det Forbrug, der ikke vedrører Beklædningen (t. Ex. af Sejldug), hvorhos der ved Siden heraf er opkommet et ret betydeligt Forbrug af Jutestoffer o. a. lign.; men da Raastofferne kun delvis indføres, lader en Sammenligning imellem før og nu sig ikke gennemføre med samme Nøjagtighed som for Bomuldens Vedkommende. Derimod haves, skønt det samme gælder om Ulden, nøjagtige Oplysninger baade om den indenlandske Produktion og om Tilførselen, hvorefter Forbruget er steget fra 46½ Mill. Kil. i 1812 og 89 Mill. i 1850 til ca. 210 Mill. Kil. nu (hvoraf over 160 Mill. indføres); fradrages Udførselen af Uldgarn og Uldtøjer, er det individuelle Forbrug af Uldgarn — der dog ikke udelukkende anvendes til Beklædning — i Frankrig steget fra 1½ til 4.₃ Kil., altsaa næsten til det Tredobbelte. Der kan saaledes ingen Tvivl være om, at Befolkningens Forbrug af Beklæd-

ningstoffer nu er betydeligt større end i Aarhundredets første Fjerdedel, og at dette ikke er særegent for Frankrig, fremgaar tilstrækkeligt deraf, at den samlede Produktion — og altsaa ogsaa Forbruget — af Bomuld i de Lande, for hvilke statistisk Opgørelse overhovedet er mulig, fra 290 Mill. Kil. i 1830 er steget til 1076 Mill. i 1860 og til 2000 Mill. Kil. i 1889.

Hvad Boligerne angaar, foreligger der for Frankrigs Vedkommende forskellige Oplysninger, som muliggøre en Sammenligning imellem før og nu ogsaa for deres Vedkommende. Oplysning om Husenes Antal har i saa Henseende mindre at betyde; derimod har det mere Betydning, at Skatten af Døre og Vinduer siden Loven af 1835 er voxet til det Tredobbelte og at de saaledes beskattede Huse i 1886 gennemsnitlig havde 7.₂ saadanne Aabninger imod 5.₄ i 1822, thi »denne Forøgelse har sin Grund i Opførelsen af nye Huse, som indeholde mere Vaaningsrum, eller af sunde Smaahuse, istedenfor Fortidens Hytter, der vare berøvede Lys og Luft«; medens Befolkningen er tiltaget med 27 pCt., er Antallet af Døre og Vinduer i Beboelseshuse forøget med 90 pCt. »Men Tallets Tørhed giver kun en højst utilstrækkelig Forestilling om den stedfundne Forandring . . . Vi have set, at i Slutningen af *l'ancien régime* upartiske Vidner glædedes over de Fremskridt, som vare gjorte i deres Tid; Moheau f. Ex. mente, at Huse af klinet Ler vare langt mindre talrige end i de foregaaende Aarhundreder; i vore Dage ere de i Størstedelen af de franske Departementer en Undtagelse. Og Møblementet i Smaahytterne har forbedret sig ligesom Beboernes Beklædning«. Forfatteren bemærker, at Fremskridet har været mindre i de smaa

Byer, som ere forblevne udenfor den økonomiske Virksomheds Strømninger, end i Landsbyerne, men at det er allerstørst i de store Byer, hvor gamle Kvarterer ere blevne demolerede og nye opførte, hvor man nu ser langt mindre til mørke Gader og stinkende Boliger, og hvor selve Bourgeoisiets Boliger have vundet, om ikke altid i Udstrækning, i det mindste i Henseende til bedre Anordning af Lejligheden, Elegance i Udstyret og Fyldestgørelse af Hygiejnens Fordringer. »Det er tilstrækkeligt at sammenligne Retiraderne i de gamle Huse i Paris med Cabinetterne i de nye for at gøre sig en Idé om den Forandring, der er foregaaet«. Og ligeledes behøver man baade i Paris og i mange andre Byer at betragte selve Gaderne for at se en væsentlig Forskel: Gaden er bleven bredere, den er ikke mere belemret af en Rendesten i Midten af Gaden, som paa Regnvejsdage svømmede over sine Bredder; den bliver regelmæssig fejlet, har vel brolagte — stundom asfalterede — Fortouge saa vel som Kørebane og er belyst med Gas eller elektriske Lamper. Mange franske Byer ere efter Paris' Mønster blevne forsynede med luftige Torvehaller, sunde Slagtehuse, vel indrettede Hospitaler, offentlige Anlæg med Springvand og smukke Blomsterpartier samt Haveanlæg — og alle disse Forbedringer ere ikke alene et Tegn paa større Velstand, men i sig selv en af de Former, hvorunder man har naaet til langt bedre Beboelsesforhold end før.

Da det er ugørligt at sammenligne og maale de mange enkelte Forbrugsgenstandes Konsumtion, søger Forfatteren at give en Forestilling om det Omfang, hvori den almindelige Industri er skredet frem, ved at sammenligne Forbruget af nogle af dens vigtigste Raa-

og Hjælpestoffer, særlig Stenkul, Jern og Staal samt andre Metaller, Talg og Fedtstoffer samt olieholdige Frø. Da Forbruget af Stenkul siden 1820 er voxet i Forholdet 1 til 17, af Jern i Forholdet 1 til 20 og af Staal i Forholdet 1 til 81, medens Befolkningen i samme Tidsrum kun er tiltaget med 27 pCt., forbruger hver Franskmand nu i Sammenligning med 1820 13 Gange saa meget Stenkul, 15 Gange saa meget Jern og 70 Gange saa meget Staal. Ligeledes er det gennemsnitlige individuelle Forbrug af Bly voxet til over det 5-Dobbelte, af Kobber til henved det 12-Dobbelte, af Zink til det 27-Dobbelte, af Talg og Fedtstoffer til det 12-Dobbelte og af Oliefrø til det 48-Dobbelte. Selvfølgelig er der her ikke Tale om et egentligt direkte Forbrug, da disse Artikler væsentlig forbruges i den industrielle Produktion; men dennes overordentlige Fremvæxt finder et Udtryk i de angivne Tal. Et endnu stærkere Udtryk faas ved Betragtningen af de kemiske Frembringelser, som jo i vor Tid ere komne til at spille en saa væsentlig Rolle, medens de vare saa godt som uden Betydning i 1820; hertil har det naturligvis meget bidraget, at forbedrede Metoder i høj Grad have formindsket deres tidligere Kostbarhed; saaledes er alene i de 10 Aar 1877—88 Prisen paa Soda sunket til en Fjerdedel.

Endnu mere iøjnefaldende er dog Betydningen af den Forøgelse, som Industriens bevægende Kræfter have modtaget. I Frankrig findes nu 25 Dampmaskiner for hver 1, som fandtes i 1840, medens Hestekraften nu er ca. 80 Gange saa stor som da. Da en Damphest kan udrette saa meget Arbejde som 21 Arbejdere, havde Industrien og Transportvæsenet i 1840 1,185,000 saa-

danne Arbejdere til sin Disposition, »hvis Arbejde kun kostede det dertil forbrugte Stenkul og som ikke gjorde Fordring paa nogen Andel i Livets Goder og Nydelser, de ædrueligste og lærvilligste, mest utrættelige Tjenere, som man kan tænke sig, og disse Tjeneres Antal er nu steget til 98 Millioner, saa at i Gennemsnit hver Franskmand har $2\frac{1}{2}$ af dem til Tjeneste«.

Efter dernæst paa lignende Maade at have omhandlet de let paaviselige Fremskridt i Transport og Omsætning m. m., opstiller Forfatteren en tabellarisk Oversigt over de bedste og paalideligste Opgørelser over Nationalformuen i dens Helhed saavel som dens vigtigste Bestanddele (Grundejendomme og Mobilkapital) samt Nationalindkomsten og dennes Hovedbestanddele siden 1780 og paaviser en Stigning i begge Henseender til det 4 à 6-Dobbelte i Løbet af et Aarhundrede og til det 3 à 4-Dobbelte i de sidste ca. 60 Aar. Overfor den Indvending, at denne Forøgelse er nominel, idet Pengenes Værdi nu ikke er den samme som da, bemærker Forfatteren: »Det er utvivlsomt, at man maa slaa noget af paa denne Stigning til det 3 à 4-Dobbelte siden 1820, men dog næppe saa meget, som man forestiller sig. Naar vi i næsten alle Samfundsstillinger udgiver flere Penge end vore Fædre, skyldes dette mindre de enkelte Varers Fordyrelse end den almindelige Forøgelse af Forbruget. Vore Fornødenheder ere blevne langt flere, og denne Forandring er en Følge af Fremgangen i Velstand, paa samme Tid som den er et Vidnesbyrd om forøget Velstand. I Virkeligheden er Prisen paa de fleste Forbrugsartikler nu lavere end dengang. Vanen til at have Nydelser, som vare ukendte for vore Fædre eller dog sjældne, er trængt saa dybt ind i vore Sæder,

at vi raabe paa Nødstilstand, saasnart vi blive nødt til at indskrænke Forbruget af, hvad tidligere Aarhundreder vilde have betragtet som noget ganske Overflødigt eller som en Drøm, der ikke lod sig realisere. Visse Levnetsmidler, f. Ex. Kød og Grøntsager, ere utvivlsomt stegne i Pris; men da man dog nu producerer mere deraf end tidligere, skyldes denne Prisstigning den Omstændighed, at Antallet af dem, der ere rige nok til at købe disse Forbrugsgenstande, er voxet stærkere end det forøgede Udbud deraf. Men Kornet koster ikke mere, ja, endog mindre end i Aarhundredets Begyndelse; Agerbrugerne beklage sig bittert nok derover. Og mange af den varme Zones Frembringelser ere dalede i Pris paa Grund af den meget lettere Transport. Størstedelen af Manufaktur frembringelser, Tøjer, ordinære Møbler, Fa-jance og Glassager, Metalgenstande ere som Følge af Industriens Fremskridt meget billigere end tidligere«.

I Afhandlingens Slutning gaar Forfatteren udførligt ind paa det Spørgsmaal, om Fordelen ved denne Velstands-Forøgelse har ladet sig føle lige ned til de ubemidlede Klasser, og særlig Arbejderklassen. Efter en indgaaende Undersøgelse af Arbejdsloønnens Højde til forskellige Tider og i forskellige Egne af Landet samt for forskellige Beskæftigelser, kommer han til det Resultat, at Arbejdslonnen i Frankrig i de sidste 60 Aar i Gennemsnit har fordoblet sig, og tilføjer: »Vi tro, at dette Tal er temmelig nøjagtigt; men som alle Gennemsnittal kan det bestrides. Det er let at opstille særlige Tilfælde, som ikke stemme hermed, at anføre Exempler paa Land-Arbejdere, som man endnu til visse Tider kun betaler 1 franc om Dagen, og paa Kvinder i selve Paris, som arbejde fra Morgen til Aften med deres

Naal for at fortjene det samme Beløb, at nævne Industriegrene, hvor Indførelsen af Maskiner har bevirket Nedgang i Daglønnen, og nye Virksomheder, i hvilke Arbejdsgiverne i Begyndelsen paa Grund af Vanskeligheden ved at finde Arbejdere nødsagedes til at betale dem dyrt, og som nu med Lethed finder Arbejdere til en ringere Betaling. Men ved Siden af disse Exempler kan man stille Exempler paa Arbejdere, som tjene 15 francs og mere om Dagen. Afstanden imellem Yderpunkterne afkræfter ikke Rigtigheden af et Gennemsnitstal, naar det er bygget paa det store Flertal af Tilfælde. Arbejdslønnen er ikke en Gave fra Arbejdsgiveren til Arbejderen; det er en tosidet Kontrakt, som varierer efter Tid og Sted, efter Profession og personlige Evner, og hvis Vilkaar Kapitalmarkedets og Arbejdsmarkedets Tilstand bestemmer. Og nutildags er Kapitalen mere rigeligt tilstede og Arbejdet, takket være de Arbejdsmidler, hvormed Videnskaben har væbnet det, mere produktivt; da sidstnævnte derhos i Kraft af de indtraadte Forandringer i Politiken og i Sæderne er bedre i Stand til at forfægte sine Interesser, baade bør og kan det opnaa mere end tidligere. Paa dette Punkt modsige Kendsgerningerne Maltus' Forudsigelser og Ricardos Theori — eller i det mindste de Slutninger, som Økonomerne i 80 Aar have anset sig for berettigede til at drage fra begge.

»Huslejen er stegen og nogle Levnedsmidler ere blevne dyrere — for saa vidt er Arbejdslønnens Stigning kun en Kompensation. Men Beklædning af samme Kvalitet koster mindre, — i denne Henseende er Arbejdslønnens Stigning altsaa en dobbelt Fordel . . . Naar Balancen opgøres rigtig, er der ingen Tvivl om,

at Arbejdslønnen i Løbet af de sidste 50 Aar er stegen ikke blot nominelt i det Pengebeløb, der udbetales Arbejderen, men reelt i det, som han køber for dette Beløb.

» . . . Størstedelen af Arbejderne have ondt ved at tro, at deres Velvære virkelig er forøget, fordi de, som alle Mennesker, levende føle deres Savn i Øjeblikket, uden at mindes de Savn, som deres Fædre have følt, og fordi de have de velstaaende Klassers Luxus for Øje og sammenligne den med deres usikre Forhold. Men deres umiddelbare Følelse kan ikke tjene til Maalestok for de Forandringer, som ere foregaaede imellem Fortid og Nutid«.

Den Klasse Arbejdere, hvis Løn er steget stærkest, og det baade i Paris og i Provinserne, er Tyendet, som ikke føler Trykket af, at Boligen og forskellige Levnetsmidler ere blevne dyrere, og vel endog — ved Siden af deres højere Løn — faa bedre Kost nu end før. Og den Klasse Arbejdere, som have mærket mindst til Lønnens Stigning, ere de smaa Bestillingsmænd og Funktionærer, hvad enten de staar i det Offentliges eller de Privates Tjeneste. Grunden dertil er den, at Udbudet af Arbejdskraft her er saa betydeligt i Forhold til Antallet af saadanne Stillinger, eftersom der altid er Mange, som søge en fast og sikker Stilling med et i Almindelighed mindre strengt Arbejde end Arbejdet i Værksteder og Fabriker.

Forfatteren peger til Slutning paa de forskellige Momenter, som endnu ved Siden af Arbejdslønnen maa tages med i Betragtning, naar man vil bedømme Arbejderstandens Vilkaar til forskellige Tider. Saaledes maa der tages Hensyn til, hvad der gøres for at sikre

Arbejderne i Tilfælde af Sygdom og Alderdom, og i saa Henseende er der jo ikke blot nutildags en langt lettere Adgang til at forsikre sig herimod, men hyppigt give Arbejdsgiverne et Tilskud til saadanne Understøttelses- og Forsikringskasser, som i Virkeligheden er en Forøgelse af Arbejdslønnen, ligesom i den nyeste Tid Staten ogsaa yder saadanne Tilskud. Ligeledes er der nutildags udrettet Betydeligt — om end ikke nok — for at tilvejebringe sunde og gode Arbejderboliger, af hvilke tilmed adskillige udlejes imod en forholdsvis ringe Betaling, i alt Fald kun den samme Betaling som tidligere for daarlige og usunde Boliger. Endvidere ere Hospitalerne udvidede og Adgangen til dem lettet for Ube- midlede, ligesom Sygeplejen der er langt bedre og om- hyggeligere, og Kommuneskolerne yde nu gratis de ube- midlede Klassers Børn fuldt saa god Undervisning og i langt bedre Lokaler end dem, som Smaaborgernes Børn maa betale for. Nogle Steder er man endog gaaet saa vidt, at man — hvad Forfatteren med Føje fremhæver som misligt og betænkeligt —, yderligere forsyner Børnene baade med Mad og Klæder, ja endog giver Forældrene en Pengeerstatning for at holde dem skadesløse for den Tid, de maa undvære de større Børn, medens de passer deres Skole. Selv om man kun med Betænkelighed kan se paa den Svækkelse af Forældrenes Følelse af Ansvar et overfor deres Børn, som bliver Følgen heraf, og den forøgede Letsindighed, hvormed Ægteskab indgaas i en Alder, da ingen anden Klasse tør tænke derpaa, naar Private eller det Offentlige saaledes helt befrier dem for de Byrder, som Børnene ellers vilde blive, viser selve denne overdrevne Bestræbelse for at lette Arbejderne for Pligter og Byrder, som efter Naturens Orden skulle

og bør paahvile dem lige saa vel som alle andre selvstændige Borgere, hvor ganske anderledes Samfundet nutildags stiller sig overfor Arbejderstanden end for et halvthundrede Aar siden.

Endelig bør det heller ikke overses, at adskillige af de Fremskridt, og Forbedringer, som ere komne det hele Samfund til Gode, i Virkeligheden forholdsvis har gavnet de ubemidlede Klasser mest, saaledes t. E. Jernbanerne. »I Aarhundredets Begyndelse rejste den Rige i Portechaiser og den Fattige til Fods: nutildags befordrer det samme Tog begge med samme Hurtighed. Tidligere kendte man de forskellige Personers Rang og Formuesvilkaar af deres Dragt; nutildags har Klædernes billigere Pris og de velhavende Klassers større Smag for en simpel og bekvem Dragt i Forbindelse med Arbejdernes større Sans for at klæde sig godt givet Folk af meget forskellige Vilkaar omtrent samme Udseende. Paa Gaden kan man ikke mere paa Klædedragten adskille Arbejderen fra hans Mester; Arbejdersken søger at klæde sig efter samme Mønster som Bourgeoisiets Damer; i Paris ser man unge Piger om Morgenen begive sig til deres Arbejdssted med Skindhandsker paa og Barne-piger om Søndagen gaa med Damehat — hvad der vilde have vakt stor Forbavselse i Louis Philippes Dage, men nutildags synes ganske naturligt — og Stuepigen og Kammerpigen næsten lige saa elegant paaklædte som deres Fruer.«

Efter ved Citater fra andre Landes — Englands, Italiens, Amerikas — Statistikere at have godtgjort, at den paapegede Fremadskriden i Velstand ikke er noget ejendommeligt fransk Phænomen, men at det Samme lader sig paavise ogsaa der, hvor Befolkningen

tiltager hurtigere og stærkere end i Frankrig, og at saaledes dette Aarhundredes Udvikling bestemt modsiger de Paastande, som Malthus paa Grundlag af det 18de Aarhundredes Erfaringer mente at kunne fremsætte om Forholdet imellem Befolkningens og Levnetsmidlernes »Tendens« til Forøgelse, opkaster Forfatteren til Slutning det Spørgsmaal: »Hvorledes gaar det til, at Massen af Befolkningen har en uklar Fornemmelse af vor Tids forøgede Velvære og stundom endog laaner Øre til dem, som i deres Misfornøjelse med de nærværende Tilstande paastaa, at Fortiden i Henseende til Velstand og Velvære var lige saa god og i visse Retninger sandsynligvis bedre?« og svarer hertil: »Det er Psykologien, som maa give Svar herpaa. Mennesket er aldrig tilfreds med sin Lod, har aldrig været det og vil aldrig blive det. Naar man véd, for hvor mange fysiske og moralske Lidelser han føler sig udsat, hvilken Plads i det sociale Hierarki, som Fødslen eller hans personlige Geni har stillet ham paa, forbavses man ikke derover; de Tilfredse og de Resignerede ere Undtagelser, som man kun finder blandt meget apathiske Sjæle eller blandt dem, hvis Sind beherskes af Religionen eller Philosophien. Mennesket er da mere tilbøjeligt til at beklage sig over de Onder, hvorunder han lider, end til at glæde sig ved de Goder, som han er i Besiddelse af. Han er glemsom; Vanen sløver lettere Følelsen af Velvære, end den dysser Følelsen af Smerte i Søvn. Den, der er bleven rig, er mere følsom for Ærgrelsen ved pludselig at miste 100,000 frcs., end for den Fornøjelse at besidde en Million, hvoraf han i sin Ungdom ikke ejede en Hvid. Tænker det Menneske, som lider under et eller andet Kors, paa at trøste sig ved Tanken om, at hans

Fædre have følt langt flere Savn? Den store Mængde er ubekendt med Historien; men hvis den kendte denne, vilde den ikke derfor bedre vide at trøste sig. Den finder i Virkeligheden, at alle de Goder, som den nyder, har den et billigt Krav paa, og den føler i Almindelighed først Behageligheden ved at besidde dem, naar den mister dem. Den ligner en Mand med god Mave og gode Lunger — han ved ikke, hvad det vil sige at fordøje godt og aande let, førend Sygdom har svækket Organerne, saa at de have Vanskelighed ved at udføre deres Funktioner.

»Naar man, idet man sukker over Nutiden, atter og atter siger: Livet er saa dyrt! tænker man ikke paa, at man burde tilføje: thi Fornødenhederne ere blevne saa store! Mennesket har til enhver Tid langt flere Ønsker, end han formaar at tilfredsstille; hans Indtægter begrænse hans Forbrug. Efterhaanden som den nationale Velstand og som Følge deraf den individuelle Indkomst voxer, stiger det gennemsnitlige Forbrug. Dette er i sin Orden; thi denne Rigdom produceres jo af Menneskene for at tjene til Tilfredsstillelsen af deres Fornødenheder . . . Hvor er den Tid bleven af, da den parisiske Smaa-borgers hele Familie om Aftenen samledes om et eneste Lys, — da Arbejderen spiste sin Frokost i Værkstedet paa et Hjørne af Arbejdsbordet: for to sous Brød og for to sous stegte Kartoffler, — da velstaaende Smaa-handlere gjorde Søndags-Udflugter til Bois de Boulogne og holdt Gala-Frokost derude, hvor de selv medbragte Dug og Tallerkener og Mad og dækkede paa Græsset? Den ligger langt bag os, 60 Aar eller mere, og den nuværende Generation, som har andre Sædvaner, vil ikke føre den tilbage. Den foretrækker at søge længere bort

ad Sporveje og Jernbaner og i Omnibusser og andre Køretøjer — og den har Ret. Men naar Paris i 1889 har forsynet Omnibusser og Sporvogne og mindre Køretøjer og Seinedampskibene med mere end 330 Millioner Passagerer, og naar Antallet af solgte Billetter til de franske Jernbaner samme Aar har oversteget 230 Millioner, kan det ikke være andet, end at denne Slægt, til Trods for, at Transporten er bleven meget billigere, betaler mere for at tilfredsstille sin Trang til Stedforandring end deres Bedsteforældre, der ikke havde Jernbaner, ikke ansaa det for nødvendigt for deres Børns Sundhed at bringe dem til Badesteder om Sommeren og ikke sendte Skoledrenge paa Ferieudflugt i Bjergene eller endog paa Smaarejser til Udlandet.

W. S.
